

Հաստատված է
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ և ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ամբիոնի «31» «08» 2020թ. նիստում (արձ. թիվ-1)
Ամբիոնի պետ_____ Գ. Իսրայելյան

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Բնապահպանական իրավունք
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն, վճարովի ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության ամբիոն
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Գ. Խաչատրյան Հեռ. (+374) 77099939 E-mail: Gayanines@gmail.com
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	4-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	4 /չորս /
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ	«Բնապահպանության իրավունք» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 64 ժամ, որից 36 ժամ դասախոսություն, 28 ժամ սեմինար պարապմունք: Գործնական աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը լուծում է գործնական խնդիրներ և վարժություններ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում քննություն հանձնելով:
ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ	Դասընթացը կառուցվում է «Բնապահպանության իրավունք» դասընթացի իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱ ԿՈՒԹՅՈՒՆ	Դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են իրավունքի հասկացությունը, առարկան, մեթոդաբանությունը, աղբյուրները, սուբյեկտները, օբյեկտները, գործարքները, ներկայացուցչությունը, ժամկետները, քաղաքացիական իրավահարաբերությունների ծագումը, իրականացումը և պաշտպանությունը:

ՆՊԱՏԱԿԸ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին փոխանցել գիտելիքներ հասարակության և բնության փոխներգործության հիմնահարցերի և դրանց իրավական կարգավորման հիմքերի վերաբերյալ:
ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ	
Մասնագիտական գիտելիք և իմացություն	1. ՀՀ բնապահպանական իրավունքի հասկացությունը, էությունը, սկզբունքները, աղբյուրները և նորմերը, գործառույթները և համակարգը: 2. ՀՀ հողային իրավունքի հասկացությունը, էությունը, սկզբունքները, աղբյուրները և նորմերը, գործառույթները և համակարգը: 3. Բնապահպանական և հողային իրավունքի խախտումների համար պատասխանատվության հասկացությունը, տեսակները: 4. ՀՀ բնապահպանական և հողային իրավունքների հիմնական ինստիտուտները:
Ընդհանրական / փոխանցելի/ կարողություններ	1. Ճիշտ մեկնաբանել բնապահպանական և հողային իրավունքների նորմերը: 2. Կիրառել բնապահպանական և հողային ոլորտների նորմատիվ իրավական ակտերը: 3. Իրավաբանական ճիշտ գնահատական տալ փաստերին և արարքներին: 4. Բնապահպանական և հողային ոլորտներում տալ որակյալ իրավաբանական եզրակացություններ և խորհրդատվություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
Հիմնական	1. Լյուդվիգ Մելքումյան /Էկոլոգիայի հիմունքներ/ Երևան 2008 2. Լ. Ս. Մելքումյան, Մ. Հ. Գալստյան /Բնապահպանության հիմունքներ/ Երևան 2010/ 3. А. В. Дмитренко / Экологическое право/ учебное пособие Москва 2011г. 4. О. Л. Дубовик / Экологическое право/ учебник 2005г. 5. Бринчук М.М., Экологическое право: Учебник.-2-е изд., перераб. И доп.- М.: «Юрист», 2005 г. <u>ՀՀ Միջազգային Պայմանագրեր</u> 1. Արձանագրություն N 1 Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին կոնվենցիայի (Փարիզ, 1952թ.) 2. «Շրջակա միջավայրի հարցերի ռնչությամբ տեղեկատվության մատչելիության, որոշումների ընդունելու գործընթացին հասարակայնության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին» կոնվենցիա (Օրիուս, 1998թ.) <u>ՀՀազգային օրենսդրություն</u> 1. ՀՀանկախության մասին հռչակագիր 2. ՀՀ Սահմանադրություն <u>Հողային հարաբերություններ անմիջականորեն կարգավորող օրենքներ</u> 1. ՀՀհողային օրենսգիրք 2. «Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք 3. ՀՀ հարկային օրենսգիրք

Բնապահպանական օրենքներ

1. «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք

Բնառեսուրսային օրենքներ

1. ՀՀ Անտառային օրենսգիրք
2. ՀՀ Զրային օրենսգիրք
3. ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք
4. «Սևանա լճի մասին» ՀՀ օրենք
5. «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք
6. «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք
7. «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք
8. «Որսի և որսորդական տնտեսության վարման մասին» ՀՀ օրենք

Հողային հարաբերությունները կարգավորող

նորմեր պարունակող այլ օրենքներ

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք
2. «Գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենք
3. «Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենք
4. «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենք
5. «ՀՀ վարչատարածքային բաժանման մասին» ՀՀ օրենք
6. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք
7. «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք
8. «Բազմաբնակարան շենքի կառավարման մասին» ՀՀ օրենք
9. «Պետական գույքի մասնավորեցման (սեփականաշնորհման) մասին» ՀՀ օրենք
10. «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենք
11. «Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենք
12. «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենք
13. «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենք
14. «Բուսասանիտարիայի մասին» ՀՀ օրենք
15. «ՀՀ բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության մասին» ՀՀ օրենք
16. «Գյուղատնտեսական հողերի մելիորացիայի մասին» ՀՀ օրենքը
17. «Ավտոմոբիլային տրանսպորտի մասին» ՀՀ օրենք
18. «Երկաթուղային տրանսպորտի մասին» ՀՀ օրենք
19. «Ավտոմոբիլային ճանապարհների մասին» ՀՀ օրենք
20. «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք
21. «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենք
22. «Հայաստանի Հանրապետության Զրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենք
23. «Քաղաքացիական պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենք
24. «Արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենք
25. «Օտարերկրյա ներդրումների մասին» ՀՀ օրենք
26. «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենք
27. «Ջրօգտագործողների ընկերությունների և ջրօգտագործողների ընկերությունների միությունների մասին» ՀՀ օրենք
28. «Սահմանապահ զորքերի մասին» ՀՀ օրենք

	<u>Նորմեր-երաշխիքներ պարունակող իրավական ակտեր</u> 1. ՀՀ քրեական օրենսգիրք 2. «Բնապահպանական իրավախախտումների հետևանքով կենդանական և բուսական աշխարհին պատճառված վնասի հատուցման սակագների մասին» ՀՀ օրենք: <u>Նորմեր-մեխանիզմներ պարունակող իրավական ակտեր</u> 1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրք 2. ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգիրք 3. «Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենք 4. «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենք 5. «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենք 6. «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք 7. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք
Լրացուցիչ	1. Անահիտ Մարության / Բնապահպանության հիմունքներ/ Երևան 2006 2. https://hy.wikipedia.org/ 3. http://www.minenergy.am/page/472 4. Գրիգորյան Կ.Վ., Եսայան Ա.Հ., Ժամհարյան Հ.Գ., Խոյեցյան Ա.Վ, Մովսեսյան Հ.Ս., Փիրումյան Գ.Ժ., Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմունքներ Ուսումնական ձեռնարկ, Եր., Զանգակ-97, 2010 թ.: 6. Տարիել Բարսեղյան , «Քաղաքացիական իրավունք», հատոր 1-ին

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ	Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն:										
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ /ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ/	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Գնահատման արդյունարար միավոր</th><th>Գնահատականը տառանշումով</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18-20</td><td>Գերազանց</td></tr> <tr> <td>13-17</td><td>Լավ</td></tr> <tr> <td>8-12</td><td>Բավարար</td></tr> <tr> <td>0-7</td><td>Անբավարար</td></tr> </tbody> </table>	Գնահատման արդյունարար միավոր	Գնահատականը տառանշումով	18-20	Գերազանց	13-17	Լավ	8-12	Բավարար	0-7	Անբավարար
Գնահատման արդյունարար միավոր	Գնահատականը տառանշումով										
18-20	Գերազանց										
13-17	Լավ										
8-12	Բավարար										
0-7	Անբավարար										
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ											
Ներկայություն	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին: Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից քանի որ, հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը, կամ պարզաբանում է վատ հասկացված խնդիրները:										

Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ	Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
	Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՈՒՄ

Թեմա 1 ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՃՅՈՒՂ (դասախոսություն 4 ժամ, 2 սեմինար)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Բնապահպանությունը որպես գիտություն: Հարց 2. Բնապահպանության առարկան նպատակը, մեթոդները: Հարց 3. Բնապահպանական իրավունքը, որպես իրավունքի համալիր ճյուղ, և դրա հարաբերակցությունն իրավունքի այլ ճյուղերի հետ:	Հարցեր 1 - 3 - Դասախոսություն: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք՝ անհատական հարցումների ձևով:

ԹԵՄԱ 2. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ (դասախոսություն 2 ժամ, սեմինար 2 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Բնապահպանական իրավունքի աղբյուրների հասկացությունը և համակարգը: Հարց 2. Բնապահպանության վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության հիմունքները: Հարց 3. Միջազգային իրավունքը էկոլոգիայի և բնապահպանության բնագավառում:	Հարցեր 1-3 – ներկայացվում է դասախոսություն՝ խմբակային քննարկման միջոցով: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք՝ անհատական հարցումների ձևով:

ԹԵՄԱ 3. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ (դասախոսություն՝ 4 ժամ, սեմինար՝ 2 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Բնապահպանական իրավահարաբերությունների հասկացությունը և տեսակները: Հարց 2. Բնապահպանական իրավահարաբերությունների սուբյեկտները, օբյեկտները և բովանդակությունը: Հարց 3. Բնապահպանական իրավահարաբերությունների ծագման, փոփոխման և դադարման հիմքերը:	Հարցեր 1-3 – ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք՝ անհատական հարցումների ձևով:

ԹԵՄԱ 4. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ (դասախոսություն՝ 4 ժամ, սեմինար՝ 2 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հասկացությունը և բովանդակությունը: Հարց 2. Էկոլոգիական փորձաքննության խնդիրները և սկզբունքները: Հարց 3. Պետական էկոլոգիական փորձաքննության փուլերը:	Հարցեր 1-3 – ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք՝ սովորողների անհատական հարցումների ձևով:

ԹԵՄԱ 5. ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ (դասախոսություն՝ 4 ժամ, սեմինար՝ 4 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին ՀՀ օրենսդրությունը, մթնոլորտային օդը որպես իրավական պահպանության օբյեկտ: Հարց 2. Մթնոլորտային օդի աղտոտման տեսակները:	Հարցեր 1-2 – ներկայացվում է դասախոսություն:

ԹԵՄԱ 6. ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ՊԱՀՊԱՆՎՈՂ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ (դասախոսություն՝ 4 ժամ, սեմինար՝ 4 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ պատմությունը, ձևավորման նպատակը և տեսակները: Հարց 2. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին ՀՀ օրենսդրությունը: Հարց 3. Պետական արգելոցներ, ազգային պարկեր և բնության հուշարձաններ: Հարց 4. Պետական արգելավայրեր:	Հարցեր 1-4 – ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-4 – սեմինար պարապմունք՝ խմբակային քննարկման միջոցով՝ ընդգծելով պետության դերը քաղաքացիաիրավական հարաբերություններում:

ԹԵՄԱ 7. ԸՆԴԵՐՔԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ (դասախոսություն 4 ժամ, սեմինար 4 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Ընդերքը, որպես իրավական պահպանության օբյեկտ: Հարց 2. Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսդրությունը: Հարց 3. Ընդերքի օգտագործման իրավունքը և դրա տեսակները:	Հարցեր 1-3–ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք՝ անհատական հարցումների ձևով:

ԹԵՄԱ 8. ԿԵՆԴԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ (դասախոսություն՝ 2 ժամ, սեմինար 2 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Կենդանական աշխարհը, որպես պահպանության և օգտագործման օբյեկտ: Հարց 2. Կենդանական աշխարհի մասին ՀՀ օրենսդրությունը: Հարց 3. Կենդանական աշխարհի օգտագործման իրավունքը և դրա տեսակները:	Հարցեր 1-3 – ներկայացվում է դասախոսություն

ԹԵՄԱ 9. ԱՆՏԱՌՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ (դասախոսություն 4 ժամ, սեմինար 2 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Անտառները և անտառներից դուրս բուսական աշխարհը որպես իրավական պահպանության օբյեկտ: Հարց 2. ՀՀ անտառային օրենսդրությունը: Հարց 3. Պետական վերահսկողությունը անտառների և անտառներից դուրս բուսական աշխարհի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ:	Հարցեր 1-3 – ներկայացվում է դասախոսություն

ԹԵՄԱ 10. ՋՐԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ: ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ (Դասախոսություն՝ 4 ժամ, սեմինար 4 ժամ)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
Հարց 1. Ջրերը որպես իրավական պահպանության օբյեկտ: Հարց 2. ՀՀ ջրային օրենսդրությունը: Հարց 3. Ջրերի պահպանության իրավական միջոցները: Հարց 4. Պետական վերահսկողությունը ջրային ռեսուրսների օգտագործման և պահպանման նկատմամբ: Հարց 5. Կարգապահական պատասխանատվության հասկացությունը: Նյութական և վարչական պատասխանատվությունը բնապահպանական իրավախախտումների համար: Հարց 6. Քրեական պատասխանատվությունը բնապահպանական իրավախախտումների համար:	Հարցեր 1-4 – ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 5-6 – ներկայացվում է դասախոսություն: Հարցեր 5-6 – սեմինար պարապմունք՝ սովորողների անհատական հարցումների նկատմամբ, այնուհետև սեմինար պարապմունքի խմանակ քննարկվում են խնդրահարույց հարցերը, ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները: